

Libertatea umană: mit sau realitate?

CRISTINA MOGÂLDEA

cl. a IX-a, Liceul Teoretic „Hyperion”, Durlăști

Mențiune, secțiunea „Eseu – elevi de gimnaziu”

Libertatea umană constituie unul dintre punctele de referință în definirea imaginii existențiale, dar și a transpunerii sociale, întrucât aceasta definește „nucleul transcendent” (Spinoza) al particularităților de individualitate existențială. Dualismul acestei sintagme apare în coliziunea circumstanțelor, în traseul individual comprimat, postând libertatea umană într-un punct de răscruce: „ea nu a fost și nu este decât aparență” (J.P. Sartre). De aici apare și întrebarea: *Există, de fapt, libertate în context uman? Acest confort al acțiunii pe care pretindem că-l avem nu este, de fapt, o iluzie?*

Filosofia contemporană delimitează în acest sens esența libertății în trei ramuri distincte: *libertatea existențială*, *omul ca formă de libertate a universului* și, implicit, *libertatea democratică într-un sistem*. În cele ce urmează voi încerca o abordare a acestora.

Alternând conceptele definitive ale vieții, prezumția ființei în sine nu se poate raporta decât la *Existență*, motiv pentru care libertatea devine o interpretare categorică a acesteia. De aici și această *libertate existențială*, care constituie raționamentul tuturor raporturilor individ-realitate. Problematika acesteia apare însă exact în parametrii lui „a fi”, când, firesc, individul percepe capacitatea de control de care dispune asupra sinelui, asupra propriului destin. Bifurcația imediatului îi permite iluzia, dar rațiunea o face? În acest punct derizoriu există două posibilități: autonegarea sau înaintarea către un sistem (religios, spre exemplu) care ți-ar oferi continuitate, siguranță, lăsându-ți intact gradul de individualitate. Esențial este însă faptul că acest lucru îți domină raporturile cu societatea, chiar dacă găsești o „certitudine” în ceea ce te privește. Este vorba de propria-ți rațiune sau de lianele unei forțe care-ți controlează (in)direct acțiunile? Este, probabil, una din acele „legități existențiale” (Shielling) care cere un răspuns adaptat la ideologii proprii, o întrebare la care fiecare ar trebui să-și răspundă. Chiar dacă, finalmente, există atât de puține răspunsuri...

În ce privește *omul ca formă de libertate a universului*, este vorba despre o desfășurare inedită a identității umane drept rezultat al corelației dintre extremele universalului și forma primară a societății. Este vorba despre libertatea non-eului (natura) de a ființa

Motto: Libertatea este capacitatea unui individ de a reprezenta extremele propriei existențe și, în același timp, drama ontologică de a nu le putea atinge niciodată.

Sören Kierkegaard

în frecvența coordonării tocmai produsului acestei coliziuni. Or, această „libertate” depășește categoric condiția umană, impunând aderența sistemului ca origine. Esența precedă radicalizarea conceptului ființei în acest spectru, derivând într-un traseu al guvernării abstracte. Iar individul își asumă rolul de mesager în conexiunea creată. Inițiind raportul dintre ființă și forța definitoare, rațiunea devine cea legătură (primară), impunându-și gravitatea redobândirii. Semnificativ însă este unghiul de vedere din care se interpretează ideea, abdicând în raționamentul propriu-zis. Astfel, figura umană nu doar că se impune parțial „în acest raport al inițierii” (Hegel), dar devine componentul unui sistem de exprimare a libertății metafizice, revoluționată de importanța-i.

Libertatea strategică, identificată (parțial) cu democrația și raportul individului cu un sistem, reprezintă forma cea mai rațională pe care a putut-o reprezenta însăși ideea de libertate. Este vorba de cea de-a treia prezumție care, cu riscul identității primare, se va anunța cea mai adoptată de societatea contemporană – *statutul libertății colective în context statal*. În *Filosofia istoriei* Hegel va defini anume acest tip de libertate, notând: „Argumentarea acestui tip de libertate vizează un raționament simplu: totul pornește de la un sistem, adresându-se tuturor sistemelor”. Fixând aceste idei, receptarea societății este definitorie; ea încadrându-se, deși subtil, în orizontul omului modern, care se bazează substanțial pe teorii adaptabile realității. În această ordine de idei, libertatea identificată cu democrația s-a impus semnificativ în ideologiile celor care aderă la sistemul cauzalității ca premisă a vieții. Astfel, libertatea democratică, bazată pe principii fixate în conceptele stabilității, și-a impus o forță deosebită ca grad de asumare a acțiunii și existenței în sine.

Libertatea, în diversele-i forme de actualizare, își impune o identitate problematică, bazată pe conceperea umană a esenței sale. Interpretarea acesteia ține de principiile fiecărui individ care se vrea în curs de inițiere. Statutul ei contemplă anume cea catalizare a existenței în extrema percepției libere, subiective. Și, prin urmare, forța ei dictează „finalitatea fără scop” (Kant) a vieții umane.